

Nezaposlenost iz teorijske i empirijske perspektive

Medovka, Đurđica

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics and Business in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:498636>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-12**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij Financijski menadžment

Đurđica Medovka

**NEZAPOSLENOST IZ TEORIJSKE I EMPIRIJSKE
PERSPEKTIVE**

Završni rad

Osijek, 2024. godina

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij Financijski menadžment

Đurđica Medovka

**NEZAPOSLENOST IZ TEORIJSKE I EMPIRIJSKE
PERSPEKTIVE**

Završni rad

Kolegij: Makroekonomija

JMBAG: 0111140085

E-mail: dmedovka@efos.hr

Mentor: prof. dr. sc., Đula Borozan

Osijek, rujan 2024. godina

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Economics and Business in Osijek

University Undergraduate Study Programme Financial Management

Đurđica Medovka

**UNEMPLOYMENT FROM EMPIRICAL AND THEORETICAL
PERSPECTIVE**

Final paper

Osijek, September 2024.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je Durdica Medovka (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti, NN 119/2022).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Đurdica Medovka

JMBAG: 0111140085

OIB: 44179691656

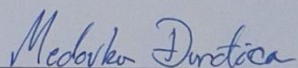
e-mail za kontakt: durdicamedovka@gmail.com

Naziv studija: Preddiplomski studij Financijski menadžment

Naslov rada: Nezaposlenosti iz teorijske i empirijske perspektive

Mentor/mentorica rada: prof. dr. sc. Đula Borozan

U Osijeku, 2024. godine

Potpis

Nezaposlenost iz teorijske i empirijske perspektive

SAŽETAK

Nezaposlenost je vrlo važan makroekonomski problem posebice zbog toga što se odražava ne samo na ekonomsku, već i na socijalnu i psihološku dimenziju ljudskog života. Nezaposlenost, koja je tema ovog završnog rada, također je jedan od značajnih izazova za Hrvatsku i Osječko-baranjsku županiju, i to posebice nezaposlenost mladih, žena i starijih osoba, što će ovaj rad pokazati i argumentirati statističkim podacima. Naime, u radu je posebna pozornost posvećena i analizi kretanja nezaposlenosti u razdoblju od 2017. godine do 2022. godine u Osječko-baranjskoj županiji, a prema prethodno navedenim obilježjima. Analiza je također pokazala kako nezaposlenost iskazuje tendenciju smanjivanja u promatranom razdoblju, a što je posljedica jačanja gospodarstva, emigracijskih procesa te poduzetih državnih mjera usmjerenih smanjenju nezaposlenosti.

Ključne riječi: nezaposlenost, Republika Hrvatska, Osječko-baranjska županija, mjere suzbijanja nezaposlenosti.

Unemployment from Theoretical and Empirical Perspectives

ABSTRACT

Unemployment is a very important macroeconomic issue, particularly because it affects not only the economic but also the social and psychological dimensions of human life. Unemployment, which is the topic of this final paper, is also one of the significant challenges for Croatia and the Osijek-Baranja County, particularly unemployment among youth, women, and older adults, as this paper will demonstrate and support with statistical data. Special attention is given to the analysis of unemployment trends from 2017 to 2022 in Osijek-Baranja County, focusing on the aforementioned characteristics. The analysis also shows that unemployment has a decreasing trend in the observed period, which is a result of economic strengthening, emigration processes, and government measures aimed at reducing unemployment.

Keywords: unemployment, Republic of Croatia, Osijek-Baranja County, unemployment reduction measures.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Predmet i ciljevi istraživanja	1
1.2. Metode i sadržaj rada	2
2. NEZAPOSLENOST IZ TEORIJSKE PERSPEKTIVE	3
2.1. Definicija nezaposlenosti	3
2.1.1. Vrste nezaposlenosti	4
2.2. Načini i vrste mjerenja nezaposlenosti	6
2.3. Uzroci i posljedice nezaposlenosti	6
2.4. Načini smanjenja nezaposlenosti	8
3. ANALIZA NEZAPOSLENOSTI U REPUBLICI HRVATSKOJ S OSVRTOM NA OSJEČKO-BARANJSKU ŽUPANIJU	9
3.1. Analiza nezaposlenosti u Hrvatskoj	10
3.1.1. Kretanje nezaposlenosti u Hrvatskoj	12
3.1.2. Kretanje nezaposlenosti s naglaskom na dobnu i spolnu nezaposlenost u Hrvatskoj	15
3.2. Analiza nezaposlenosti u Osječko-baranjskoj županiji	17
3.2.1. Kretanje nezaposlenosti u Osječko- baranjskoj županiji i Republici Hrvatskoj	17
3.2.2. Kretanje nezaposlenosti u OBŽ s naglaskom na dobnu i spolnu strukturu.	18
3.3. Mjere suzbijanja nezaposlenosti u Hrvatskoj i Osječko baranjskoj županiji ...	20
3.3.1. Obrazovanje i osposobljavanje	20
3.3.2. Samozapošljavanje	20
3.3.3. Zapošljavanje	21
4. ZAKLJUČAK	24
LITERATURA	25

1. UVOD

Posljedice velike ekonomske krize koja je započela 2009. na godišnjoj razini u Republici Hrvatskoj odrazile su se na nezaposlenost. Nezaposlenost je ključni makroekonomski problem s kojim se suočava velik broj zemalja diljem svijeta. Shodno tome, nezaposlenost je složen ekonomski i socijalni fenomen koji ima dubok utjecaj na pojedince, obitelji i društva u cjelini. Nezaposlenost utječe na ekonomske performanse zemalja, socijalnu stabilnost te životni standard pojedinaca i njihovu sposobnost ostvarivanja vlastitih ciljeva. Obadić i Tica (2016.) ističu da nezaposlenost, posebno ona koja nije dobrovoljna, postaje veća tijekom globalnih financijskih kriza. Ne dobrovoljna nezaposlenost nastupa kada postoje kvalificirani radnici spremni raditi po trenutnim plaćama, ali ne uspijevaju pronaći posao. Nasuprot tome, dobrovoljna nezaposlenost odnosi se na osobe koje odbijaju ponuđeni posao i preferiraju tražiti bolje uvijete zaposlenja.

1.1. Predmet i ciljevi istraživanja

Predmet istraživanja ovog završnog rada je nezaposlenost. Bejaković (2003.) smatra da je nezaposlenost stanje u kojem se dio radno sposobnih članova društva ne može zaposliti primjereno svojim sposobnostima i kvalifikacijama, uz uobičajenu plaću. Također ističe kako se u nezaposlene ubrajaju i svi članovi društva koji su djelomično zaposleni, ali njihova radna snaga nije u punoj mjeri iskorištena, odnosno ne rade puno radno vrijeme i nemaju primanja dostatna za normalno uzdržavanje.

“Nezaposlene osobe prema Anketnoj radnoj snazi (ARS-u) obuhvaćaju osobe u dobi od 15 do 74 godine (u navršenim godinama na kraju referentnog tjedna), koje zadovoljavaju sljedeća tri kriterija” (Državni zavod za statistiku, DZS, nezaposlenost, 2024.):

- “nisu bile zaposlene tijekom referentnog tjedna,
- bile bi dostupne za plaćeno zaposlenje ili samozapošljavanje u iduća dva tjedna od kraja referentnog tjedna,

- u posljednja četiri tjedna koja završavaju s referentnim tjednom aktivno traže plaćeni posao ili samozapošljavanje ili su pronašli posao na kojem će početi raditi u iduća tri mjeseca od kraja referentnog tjedna” (Državni zavod za statistiku, DZS nezaposlenost, 2024.).

Cilj ovog završnog rada je analizirati kretanje nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj (HR) s naglaskom na Osječko-baranjsku županiju (OBŽ) u razdoblju od 2017. do 2022. godine. Radi boljeg pregleda situacije, uspoređeno je kretanje nezaposlenosti u OBŽ s kretanjem nezaposlenosti u RH, a poseban naglasak pridodan je analizi nezaposlenosti u RH i OBŽ prema dobnoj i spolnoj strukturi.

1.2. Metode i sadržaj rada

Tema završnog rada “Nezaposlenost iz teorijske i empirijske perspektive” obrađena je uz primjenu različitih metoda, i to: komparacije, deskripcije, analize, povijesne metode i metode sinteze.

Pomoću metode komparacije usporedilo se stanje nezaposlenosti u OBŽ s nezaposlenošću u RH kako bi se stekao uvid u nezaposlenost OBŽ.

Pomoću metode deskripcije opisani su ključni pojmovi koji se vežu uz samu temu završnog rada. Ovom su se metodom opisali i rezultati do kojih se došlo provedbom analize kretanja nezaposlenosti u RH i OBŽ.

Pomoću metode analize analiziralo se kretanje nezaposlenosti u RH i OBŽ u razdoblju od 2017. do 2022. godine s naglaskom na dobnu i spolnu strukturu stanovništva.

Uz pomoć povijesne metode saznalo se koji su događaji prethodili situaciji nezaposlenosti tijekom razdoblja od 2017. do 2022. godine.

Pomoću metode sinteze povezo se teorijski i empirijski dio završnog rada te izveli zaključci.

Ovaj završni rad podijeljen je na teorijski i empirijski dio. U teorijskom dijelu objašnjen je pojam nezaposlenosti i problematika povezana s tim makroekonomskim izazovom. Empirijski dio rada donosi prikaz dinamike i strukture nezaposlenosti u RH. U završnom dijelu rada povezuje se teorijski i empirijski dio te izvode zaključci na temelju provedene analize.

2. NEZAPOSLENOST IZ TEORIJSKE PERSPEKTIVE

2.1. Definicija nezaposlenosti

U Republici Hrvatskoj nezaposlenom osobom smatra se, prema Zakonu o zapošljavanju (NN 118/18., čl. 10), “osoba sposobna za rad, a koja je u dobi od 15 do 65 godina, evidentirana u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje kao tražitelj zaposlenja, redovito se prijavljuje Zavodu, a nije u radnom odnosu, nije vlasnik ili većinski suvlasnik više od 51% udjela u trgovačkom društvu ili drugoj pravnoj osobi, ne obavlja samostalno profesionalnu i gospodarsku djelatnost, nije većinski vlasnik ili suvlasnik više od 51% udjela u poljoprivrednom gospodarstvu, te nije redoviti učenik, student ili umirovljenik. Nezaposlenom osobom se ne smatra osoba kojoj prava iz radnog odnosa miruju” (Zakon o tržištu rada, NN, 118/18., čl.10.).

Prema uputama Međunarodne organizacije rada (engl. International Labour Organisation (ILO)), standardna međunarodna definicija nezaposlenosti obuhvaća kako je već navedeno u uvodu, sve osobe starije od dobne granice određene za mjerenje ekonomski aktivnog stanovništva, koje su:

- * “tijekom referentnog razdoblja bile bez posla,
- * tijekom tog razdoblja bile u svakom trenutku na raspolaganju za posao,
- * tražile posao (poduzimale određene korake u cilju pronalaženja posla)” (DZS,2024.).

Dakle, kriteriji na kojim se zasniva standardna definicija nezaposlenosti ne odnosi se samo na aktivnosti pojedinca tijekom referentnog razdoblja. Sva tri kriterija moraju biti zadovoljena istovremeno. “Jedina iznimka se odnosi na osobe koje imaju sporazum započinjanja posla nakon referentnog razdoblja te više ne traže posao, ali zadovoljavaju ostala dva kriterija. Te će osobe ipak biti klasificirane kao nezaposlene, budući da su već sad raspoložive za rad a ne rade, odnosno, dio su neupotrebljenog radnog resursa gospodarstva” (Birska, 2002.).

Kerovec (1999.) također navodi kako se međunarodna standardna definicija nezaposlenosti temelji na trima kriterijima koji moraju biti istovremeno zadovoljeni, a to je da je osoba: “bez posla, trenutno raspoloživa za rad i da aktivno traži posao”. Nadalje ističe kako su nezaposlene osobe iznad dobi određene za mjerenje ekonomski aktivnog stanovništva.

Obadić i Tica (2016.) ističu kako nezaposlenost, kao neiskorišteni dio radne snage, ne obuhvaća sve potencijalne nuditelje rada na tržištu, odnosno neiskorištene radne resurse gospodarstva. Dapače, postoje osobe koje se prema konceptu radne snage trenutno nalaze izvan tržišta rada, ali pri povoljnijoj konjunktornoj situaciji ili pri izmjenjenim strukturalnim uvjetima ponovno se aktivno uključuju u tržište rada.

2.1.1. Vrste nezaposlenosti

Bejaković (2003.) navodi kako nezaposlenost može biti **otvorena** i **prikrivena**, te razlikuju četiri tipa **otvorene nezaposlenosti**:

1. **frikcijska ili normalna nezaposlenost** - odnosi se na radnike koji mijenjaju posao ili ga prekidaju zbog nestašice materijala i drugih sličnih uzroka; ovaj oblik nezaposlenosti proizlazi iz nepodudarnosti ponude i potražnje rada,
2. **sezonska nezaposlenost** - rezultira iz nemogućnosti obavljanja nekih poslova koji su vezani uz određeno godišnje doba,
3. **tehnološka nezaposlenost** - nastaje kao rezultat tehničkih usavršavanja ili nadogradnje proizvodnje, a koje rezultira viškom radne snage,
4. **ciklička nezaposlenost** – prouzročena je poslovnim ciklusima i drugim sličnim povremenim poremećajima tako da se osjetno smanjuje potrebe za radnicima, u vrijeme recesija i kriza uz istodobno ne smanjenu ponudu.

Otvorena nezaposlenost naglo se povećava u doba kriza, recesija, velikih tehnoloških promjena, elementarnih nepogoda, ratnih razaranja itd.

Prikrivena nezaposlenost proizlazi iz nedovoljnog iskorištavanja radne snage, odnosno oblik je nezaposlenosti unutar postojeće zaposlenosti.

Jakovljević (2002.) ističe kako “uz tradicionalnu podjelu nezaposlenosti postoje i druge: **tehnološka nezaposlenost** i nova **strukturalna nezaposlenost**”.

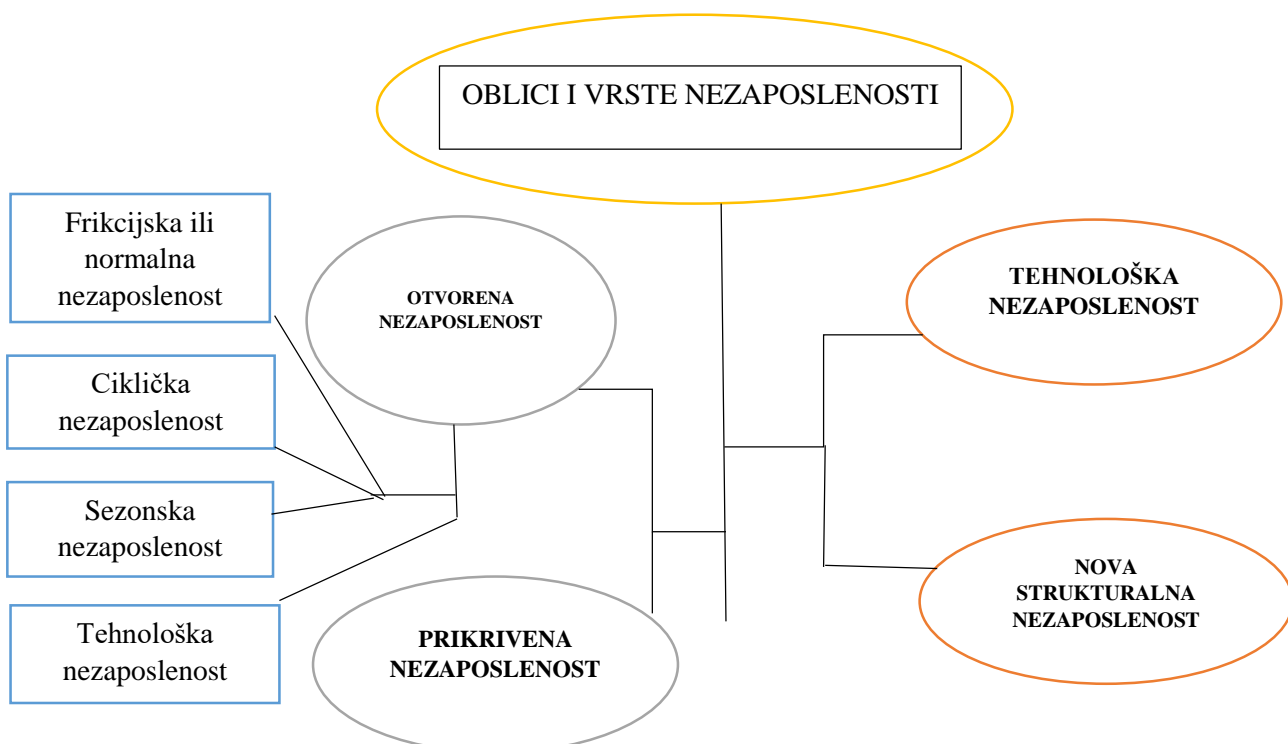
Tehnološku nezaposlenost karakterizira to što se veže uz napredovanje tehnologije. Ako dolazi do sve većeg napretka u tehnologiji, sve manje ljudi je potrebno jer ih zamjenjuju roboti koji su puno fleksibilniji i brže rade od većine radnika. Potrebno je ostvariti što bolju prilagodbu, kako ne bi došlo do tehnološke nezaposlenosti. **Nova strukturalna nezaposlenost** vezana je uz nedostatak sredstava, odnosno prihoda. Ovu vrstu nezaposlenosti

povezuje se uz države koje su u razvoju, a ponekad se ista nezaposlenost pojavljuje i u razvijenim zemljama.

Borozan (2019.) ističe kako uz navedene vrste postoji još i **prirodna nezaposlenost**, koja “predstavlja onu nezaposlenost prema kojoj teži privreda u dugom roku u odsustvu cikličkih fluktuacija”. Ona korespondira punoj zaposlenosti privrede, a ostvaruje se kada je tržište rada savršeno konkurentskog tipa u ravnoteži. Na razini prirodne nezaposlenosti aktualna razina cijena je jednaka očekivanoj razini cijena.

U nastavku slijedi prikaz oblika i vrsta nezaposlenosti (Slika 1.).

Slika 1. Oblici i vrste nezaposlenosti

Izvor: Jakovljević, D., 2002., prema Mrnjavac, 1997.

Uz navedene oblike nezaposlenosti u RH postoje još i registrirana i anketna nezaposlenost. Registrirana nezaposlenost je nezaposlenost koja se bilježi i prati u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje. Anketna nezaposlenost, rezultat je anketiranja radne snage, a nezaposlena osoba je definirana Zakonom o radu.

O mjerenju nezaposlenosti biti će više riječi u sljedećem potpoglavlju.

2.2. Načini i vrste mjerenja nezaposlenosti

Birsa (2002.) ističe kada je riječ o mjerenju nezaposlenosti kako je “prvi način evidencije **prijavljivanje nezaposlenih u zavod za zapošljavanje**, a drugi pomoću **ankete radne snage**”. Isto tako, postoje osobe koje se ne žele evidentirati kao nezaposlene u zavodu za zapošljavanje te pokušavaju naći posao na neke druge načine. Kada se razmatra zavod za zapošljavanje, njegov važan zadatak je vođenje evidencije o nezaposlenosti. Nasuprot zavodu za zapošljavanje, anketiranje radne snage ipak bolje bilježi broj nezaposlenih. “Jedan od razloga tome je to što je anketiranje usklađeno s metodologijom propisanom od strane ILO. Na temelju informacija i podataka iz središnjih statističkih institucija 180 zemalja, ILO provodi godišnji pregled tržišta rada”. Cilj je da podatci budu što bliži međunarodnim standardima. Većina zemalja više vjeruje podacima prikupljenim od strane ankete radne snage.

Tomašić (2002.) navodi da kada se govori o praćenju nezaposlenosti u RH, tada se vidi da je dugi niz godina broj nezaposlenih bio registriran samo putem zavoda za zapošljavanje. Tek se u studenom 1996. godine počinje koristiti anketa radne snage za evidenciju nezaposlenih.

Kako navodi Benić (2016.) za “mjerenje nezaposlenosti koristi se stopa nezaposlenosti, koja se izračunava dijeljenjem broja nezaposlenih osoba s ukupnom radnom snagom”. Borozan (2019.) navodi kako je nezaposlenost izražena kao udio u radnoj snazi (RS), kada je riječ o stopi nezaposlenosti (n). Vrijedi:

$$RS = Z + N; \quad n = \frac{N}{RS},$$

gdje Z označava broj zaposlenih osoba, RS radnu snagu, a N broj nezaposlenih osoba. Stopa nezaposlenosti oslikava stanje na tržištu rada i upućuje na kakvoću makroekonomske performance s tog aspekta. Pomnožena sa 100 izražava se u postotku.

2.3. Uzroci i posljedice nezaposlenosti

Obadić i Tica (2016.) ističu kako nezaposlenost nije samo društveni nego i ekonomski problem jer se tijekom razdoblja velike nezaposlenosti, ekonomske poteškoće prenose i loše utječu na osjećaje ljudi, život obitelji, pa je stoga i trošak društva velik.

Domazet (2014.) smatra da ekonomske krize stvaraju pritisak na brojna privatna poduzeća, ali i na ona u državnom vlasništvu te na druge subjekte javnog i civilnog sektora, da smanje troškove. Mnogi od njih u tu svrhu otpuštaju radnike, što doprinosi porastu nezaposlenosti.

Važan uzrok nezaposlenosti je dakako i sve značajnija privatizacija radnih mjesta, uvođenje umjetne inteligencije, robotike i suvremene mehanizacije.

Borozan (2019.) ističe kako se posljedice koje može donijeti nezaposlenost dijele na; psihološke, socijalne i ekonomske.

* **Psihološke posljedice:** Vlasta (2002.) navodi kako nezaposleni ljudi imaju česte psihološke posljedice zbog nezaposlenosti. “Osjećaju se depresivno, napeto, ne posjeduju samouvjerenost i teško im se fokusirati na određene stvari”. Bilić i Jukić (2014.) naglašavaju opasnost stanja nezaposlenosti za mentalno zdravlje pojedinca te ističu nemogućnost realizacije socijalnog ulaganja u ljudski kapital tijekom obrazovnog procesa.

* **Socijalne posljedice:** Bilić i Jukić (2014.) ističu kako strah za budućnost koji se javlja uslijed nezaposlenosti bitno utječe na odgađanje zasnivanja obitelji i daljnji pad nataliteta s kojim već sada Hrvatska ima problema.

* **Ekonomske posljedice:** Nezaposlenost ne utječe samo na osobu koja je nezaposlena, utječe i na ekonomiju države u cjelini. Nezaposlena osoba sama po sebi od države zahtijeva određeni iznos novca koji mu po zakonu pripada pa na taj način opterećuje državni proračun i samo radon stanovništvo. Nadalje, dolazi do smanjenja proizvodnje i država ubire manje porezne prihode.

Bilić i Jukić (2014.) također navode kako gubitak zaposlenja ima ozbiljne **ekonomske posljedice** za pojedinca, što se očituje smanjenjem njegovih prihoda i osiromašenjem. Smanjenje prihoda vodi smanjenju kupovne moći pojedinca, što dalje dovodi do pada prihoda u različitim sektorima gospodarstva. Kako bi se prilagodili novonastaloj situaciji, poduzetnici često nastoje smanjiti svoje troškove, često otpuštanjem radnika, što može produbiti zatvoreni krug nezaposlenosti.

Političke posljedice: Bilić i Jukić (2014.) smatraju kako veliki broj mladih nezaposlenih ljudi predstavlja velik izazov za državu i navode nekoliko ključnih aspekata koji sumiraju ekonomske, socijalne i političke posledice “To uključuje smanjenje broja poreznih obveznika, što direktno dovodi do smanjenja državnih prihoda”. Povećanje nezaposlenosti mladih također povećava potrebu za socijalnim naknadama, što stvara dodatni pritisak na proračun. Država se suočava s proračunskim deficitom koji često mora nadoknaditi povećanje poreza. Takvo

nesigurno ekonomsko okruženje može potaknuti nemire i prosvjede, što može ugroziti političku stabilnost zemlje. Odljev obrazovanih mladih ljudi također ima ozbiljne posljedice jer država gubi vrijedne stručnjake koji doprinose rastu i razvoju gospodarstva. Odlazak obrazovane mlade radne snage također negativno utječe na demografsku sliku zemlje, koja već ima starije stanovništvo.

2.4. Načini smanjenja nezaposlenosti

Kacun (2002.) ističe kako se “politika zapošljavanja može se podijeliti na **aktivne** i **pasivne** mjere za suzbijanje nezaposlenosti”. **Aktivne** mjere su usmjerene povećanju potražnje za radom, što može uključiti stvaranje novih radnih mjesta te prekvalifikaciju i osposobljavanje radnika. **Aktivne** mjere za suzbijanje nezaposlenosti mogu se dalje podijeliti na neizravne kao što su primjerice, privatizacija državne imovine. Naime, prodaja takve imovine privatnim ili pravnim subjektima može rezultirati otvaranjem novih radnih mjesta ako novi vlasnici poduzetnički ulažu i razvijaju svoja poduzeća. Izravne mjere usmjerene su na povećanje kupovne moći građana kako bi se potaknula potražnja za proizvodima i uslugama. Ovo je važno jer povećanje proizvodnje nema svrhe bez povećanja potražnje.

Prema Bejakoviću (2003.), **aktivna** politika zapošljavanja, poznata i kao aktivna politika tržišta rada (APTR), obuhvaća različite mjere koje su usmjerene na izravno zapošljavanje nezaposlenih i poboljšanje njihove sposobnosti u pronalaženju posla. Kroz ove aktivne mjere, kao što su “obrazovanje, prekvalifikacija, dokvalifikacija i stručno osposobljavanje, radi se na unapređenju kvalifikacijske strukture nezaposlenih, čime se povećava njihova stručna mobilnost i vjerojatnost zaposlenja”. Također, obrazovanjem se pomaže nezaposlenima da iskoriste vrijeme bez posla na svrhovit način i da očuvaju već stečene vještine i znanje. Kroz primjerene obrazovne programe može se planirati potencijalna nezaposlenost i dodatno usklađivati ponuda i potražnja za radnim mjestima. Osim stručnog usavršavanja, u mnogim zemljama provode se i raznovrsne “socijalno-psihološke mjere kako bi se ublažile teškoće koje proizlaze iz dugotrajne nezaposlenosti koja često dovodi do siromaštva i socijalne isključenosti”.

“**Pasivne** mjere, suprotno aktivnima, usmjerene su na smanjenje ponude radne snage. To uključuje promjene u dobroj granici za odlazak u mirovinu, tj. trenutku kada su osobe prisiljene prestati raditi” (Kacun, 2002.).

Bilić i Jukić (2014.) navode kako je važno stvarati uvjete koji će motivirati mlade ljude da ostanu u svojoj zemlji. To uključuje osiguranje obrazovanja, egzistencijalnih uvjeta i statusa koji odgovaraju njihovom potencijalu i ambicijama. “Važno je djelovati brzo jer svaki odlazak mladih i obrazovanih pojedinaca predstavlja značajan gubitak za državu, s nepredvidivim dugoročnim posljedicama za gospodarstvo i državu u cjelini”.

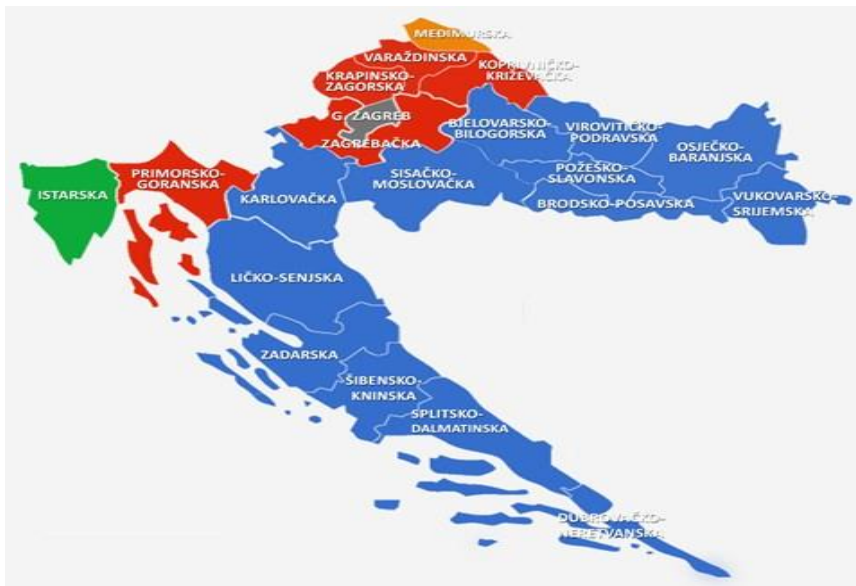
3. ANALIZA NEZAPOSLENOSTI U REPUBLICI HRVATSKOJ S OSVRTOM NA OSJEČKO-BARANJSKU ŽUPANIJU

Hrvatska je dakako, kao i mnogo zemalja u svijetu, suočena s izazovima nezaposlenosti. RH je podijeljena na 21 županiju, s tim da glavni grad Zagreb ujedno ima status županije. **Osječko-baranjska županija (OBŽ)** sa sjedištem u gradu Osijeku osnovana je 1993. godine zakonom kojim je uspostavljeno novo teritorijalno ustrojstvo u RH. Po svom pravnom statusu ona je jedinica područne (regionalne) samouprave. “Poslove samouprave obavljaju Županijska skupština, župan i upravna tijela Županije. Obuhvaća 262 naselja smještena u 42 jedinice lokalne samouprave od kojih je 7 sa statusom grada te 35 sa statusom općine. Burna povijest ostavila je iza sebe bogatu kulturnu baštinu ovog kraja” (Osječko-baranjska županija, 2024.).

“OBŽ kao autentični dragulj kontinentalnog turizma hrvatske domovine čini teritorij koji zbog prirodnih ljepota netaknute prirode (potoka, jezera, močvara, rijeka, šuma, lovišta, te Kopačkog rita kao jedinstvenog Parka prirode) izgledom podsjeća na oazu mira smještenu ispod velikog plavog neba” (OBŽ, turistička destinacija, 2024). Posebnu autentičnost daju plodna polja, domaće životinje, pejzažni vinogradi, termalni izvori, znameniti dvorci, sakralni objekti, spomenici, parkovi, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, etno sela, ugostiteljski objekti i nadasve toplina domaćina koji svojom domaćom hranom i vinima čine OBŽ jedinstvenom destinacijom. “U bogatstvo OBŽ s ponosom se ubrajaju domaći proizvodi i ekološki proizvođači hrane koji su povezani s različitim tradicionalnim metodama proizvodnje koja omogućuje jedinstvene okuse pružajući raznovrsnost i autentičnost koja se sve više traži. Bogatstvo čine i velike vinarije čija su vina poznata diljem tržišta Europske unije i trećih zemalja” (OBŽ, turistička destinacija, 2024).

Dolje na slici prikazana je karta Republike Hrvatske sa županijama.

Slika 2. Karta Republike Hrvatske po županijama

Izvor: Karta županija u RH

3.1. Analiza nezaposlenosti u Hrvatskoj.

U nastavku slijedi tablični prikaz bruto domaćeg proizvoda¹ po stanovniku u županijama za godinu 2017. i 2021.

Tablica 1. BDP po stanovniku po županijama

Županije u RH	BDP PO STANOVNIKU U EURIMA					
	2017.	Rang 2017.	2021.	Rang 2022.	Razlika 2017.- 2021.	Poredak porasta
ISTARSKA	14 990	2	16 317	3	1 327	20
GRAD ZAGREB	21 271	1	25 454	1	4 183	1

¹ BDP- makroekonomski indikator koji pokazuje vrijednost finalnih dobara i usluga proizvedenih u zemlji tijekom dane godine, izraženo u novčanim jedinicama.

VARAŽDINSKA	10 327	5	13 089	5	2 762	5
PRIMORSKO- GORANSKA	14 694	3	16 404	2	1 710	18
MEDIMURSKA	10 048	7	12 927	6	2 879	4
KRAPINSKO- ZAGORSKA	7 916	17	9 469	18	1 553	19
KOPRIVNIČKO KRIŽEVAČKA	9 160	13	11 062	13	1 902	16
ZADARSKA	10 104	6	12 531	8	2 427	10
ZAGREBAČKA	9 251	12	12 168	10	2 917	3
DUBROVAČKO NERETVANSKA	12 853	4	14 121	4	1 268	21
KARLOVAČKA	9 072	14	11 004	14	1 932	15
ŠIBENSKO KNINSKA	9 963	8	12 190	9	2 227	12
LIČKO SENJSKA	9 552	9	12 722	7	3 170	2
POŽEŠKO SLAVONSKA	6 851	19	8 672	21	1 821	17
SPLITSKO- DALMATINSKA	9 338	10	11 374	12	2 036	13
BRODSKO- POSAVSKA	6 830	20	9 070	20	2 240	11
BJELOVARSKO -BILOGORSKA	8 117	16	10 837	15	2 720	6
<u>OSJEČKO- BARANJSKA</u>	<u>9 261</u>	<u>11</u>	<u>11 832</u>	<u>11</u>	<u>2 571</u>	<u>7</u>
VUKOVARSKO- SRIJEMSKA	7 225	18	9 733	17	2 508	9
VIROVITIČKO- PODRAVSKA	6 601	21	9 116	19	2 515	8
SISAČKO- MOSLOVAČKA	8 518	15	10 525	16	2 007	14

Izvor: DZS, BDP, baza podataka

Uvidom u tablicu 1 vidljivo je kako najveći BDP imao Grad Zagreb u obje godine, a najmanji u 2017. godini Virovitičko-podravski županija, a u 2021. godini Požeško-slavonska županija. Iz tablice je vidljivo i povećanje BDP-a. Najveće povećanje ostvareno je u Gradu Zagrebu, najmanje u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.

OBŽ u obe godine zadržava 11. mjesto po rangui BDP-a te, 7. mjesto prema porastu BDP-a.

3.1.1. Kretanje nezaposlenosti u Hrvatskoj.

U tablici 2. slijedi prikaz kretanja broja nezaposlenih osoba i stope registrirane nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2017. godine do 2022. godine. Također je u tablici i naveden broj aktivnog stanovništva za određene godine kao i prosječan broj nezaposlenih osoba prema Hrvatskom zavodu za zapošljavanje (HZZ).

Tablica 2.: Kretanje broja nezaposlenih tijekom godine u Hrvatskoj od 2017 do 2022. godine

Godina	PROSJEČAN		
	AKTIVNO STANOVNIŠTVO	BROJ NEZAPOSLENIH OSOBA	STOPA NEZAPOSLENOSTI (%)
2017.	1.599.465	193.967	<u>12.1</u>
2018.	1.671.122	153.542	9.2
2019.	1.683.719	128.65	7.6
2020.	1.694.693	150.824	8.9
2021.	1.712.653	136.816	8
2022.	1.736.096	116.127	<u>6.7</u>

Izvor: HZZ, Godišnjak, 2017-2022.

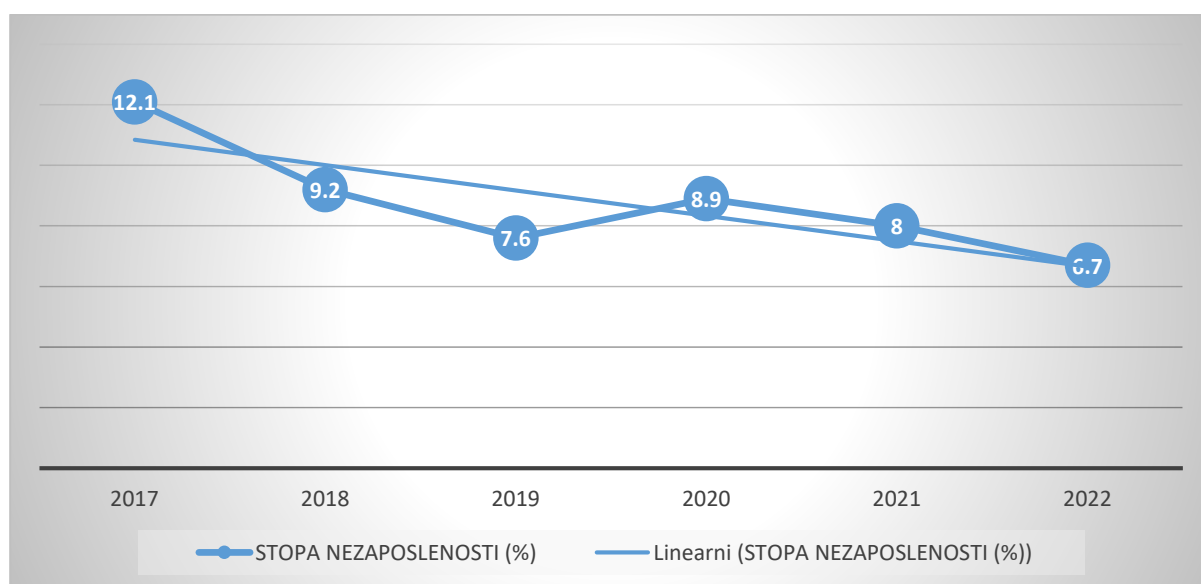
Uvidom u tablicu 2 vidljivo je kako je u promatranom razdoblju najveći broj nezaposlenih osoba zabilježen u 2017. godini. To je potaknulo vladu da s ciljem smanjenja nezaposlenosti početkom 2017. godine revidira postojeće **mjere aktivne politike zapošljavanja**. Tada je donesen paket od devet mjera pod nazivom Od mjere do karijere, a isti je obuhvatio; potpore za zapošljavanje, potpore za usavršavanje, potpore za samozapošljavanje, obrazovanje nezaposlenih, osposobljavanje na radnom mjestu, stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa, javne radove, potpore za očuvanje radnih mjesta te stalni sezonac.

Također, aktivnosti posredovanja pri zapošljavanju usmjerene su bile na povećanje zapošljivosti nezaposlenih osoba, pomoć za njihovo bolje snalaženje na tržištu rada te borbu protiv socijalne isključenosti. U postizanju tog cilja značajnu ulogu imale su aktivnosti individualnog savjetovanja, individualnih konzultacija i slično.

Uvidom u ostale godine da se zaključiti kako su mjere aktivne politike urodile plodom te je ekonomija napredovala. Dakako, vidi se značajan pad nezaposlenosti, primarno u 2019. godini. Tijekom 2020. godine također je zabilježen pad broja nezaposlenih, a tome je značajno prethodila pojava pandemije COVID-19 i potres koji je krajem 2020. godine pogodio Sisačko-moslavačku županiju. S ciljem smanjenja nezaposlenosti i očuvanja radnih mjesta Zavod je nastavio provoditi sve dotadašnje mjere i potpore za očuvanja radnih mjesta, sve do 2021. godine. Od srpnja 2021. godine prelazi se na provedbu programa zadržavanja radnih mjesta u djelatnostima smanjene gospodarske aktivnosti, a tijekom cijele godine aktivne su bile i potpore za skraćivanje radnog vremena te potpore za očuvanje radnih mjesta u zaštitnim radionicama, integrativnim radionicama i radnim jedinicama za zapošljavanje. Nadalje, uvidom u podatke iz 2022. godine, država je raznim mjerama i programima uspjela smanjiti i održavati stabilnu nezaposlenost. Stopa registrirane nezaposlenosti u promatranom razdoblju se uvelike smanjivala, odnosno bila je povoljna u odnosu na situacije s kojim se RH susrela.

U nastavku slijedi prikaz kretanja registrirane nezaposlenosti u RH prema podacima iz HZZ.

Graf 1. Kretanje stope registrirane nezaposlenosti u Hrvatskoj za razdoblje od 2017. godine do 2022. godine.

Izvor: HZZ, Godišnjak 2017-2022.

Iz grafa 1. vidljivo je kako je u 2017. godini stopa registrirane nezaposlenosti bila dosta velika u odnosu na ostale promatrane godine. Već gore spomenuta vlada je s svojim aktivnim politikama zapošljavanja u sljedećim godinama pridonijela smanjenju stope nezaposlenosti. No, ne treba zaboraviti kako se i velik broj stanovnika iselio iz Hrvatske, a što je također doprinjelo smanjenju stope nezaposlenosti.

U nastavku slijedi tablični prikaz 3. Prikazuje stopu registrirane nezaposlenosti po županijama u Hrvatskoj za razdoblje od 2017. do 2022. godine. Također prikazuje i smanjenje stope nezaposlenosti.

Tablica 3. Stopa registrirane nezaposlenosti po županijama u Hrvatskoj za razdoblje od 2017. do 2022. godine.

Županija	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	Smanjenje (2022-2017)
Istarska	5.7	4.9	5.2	7.2	4	3.7	2
Grad Zagreb	4.8	3.7	3.1	4.2	3	2.6	2.2
Varaždinska	5.5	4	3.5	4.2	2.9	3	2.5
Primorsko goranska	8.3	6.7	5.8	8	6.2	5.4	2.9
Međimurska	6.8	5.1	4.7	5.4	4.2	4.5	2.3
Krapinsko zagorska	8.6	6.2	5.6	7	5	4.6	4
Koprivničko križevačka	8.5	5.8	5.4	6.4	4.6	4.9	3.6
Zadarska	11.1	9.5	7.8	8.6	6.3	6.2	4.9
Zagrebačka	9.1	7	6	7.9	5.4	5	4.1
Dubrovačko neretvanska	13	12.4	10.8	13.2	11.7	1.5	11.5
Karlovačka	13.6	10.1	8.3	9.5	6.6	6.3	7.3
Šibensko kninska	15.8	14.6	12.3	14.6	12.3	11.4	4.4
Ličko senjska	15	12.3	10.4	12.3	9.9	8.6	6.4
Požeško slavonska	16.4	12.2	11.3	12.7	11.1	10.1	6.3
Splitsko dalmatinska	17.7	15.5	13.4	16.3	13.9	12.9	4.8
Brodsko posavska	18.8	14.3	12.9	15.1	13.2	12	6.8

Bjelovarsko bilogorska	18.5	13.4	11.3	13.1	9.7	9.7	8.8
<u>Osječko baranjska</u>	<u>21.2</u>	<u>16.9</u>	<u>15.5</u>	<u>16.8</u>	<u>14.5</u>	<u>13.6</u>	<u>7.6</u>
Vukovarsko srijemska	22.6	15.9	13.4	14.7	13.5	11.5	11.1
Virovitičko podravska	23.8	19.5	16.8	18.1	14.8	15.5	8.3
Sisačko moslovačka	24.4	19.2	17.7	18.1	14.1	13.9	10.5

Izvor: HZZ, Godišnjak, 2017-2022.

Uvidom u tablicu, najznačajnije smanjenje nezaposlenosti registrirano je u Dubrovačko-neretvanskoj, Vukovarsko-srijemskoj i Sisačko-moslavačkoj županiji. U 2017. godini najveću stopu nezaposlenosti imala je Sisačko-moslavačka županija, a najmanju Grad Zagreb. U 2022. godini zabilježena je najveća stopa nezaposlenosti u Sisačko-moslavačkoj županiji, a najmanju u Gradu Zagrebu.

Stopa nezaposlenosti u OBŽ u 2017. godini iznosila je 21,2%, a u 2022. 13,6% što je ukupno smanjenje od 7,6 postotnih poena.

3.1.2. Kretanje nezaposlenosti s naglaskom na dobnu i spolnu nezaposlenost u Hrvatskoj

U nastavku slijedi tablični prikaz 4. Navedeni su podaci o prosječnom broju nezaposlenih osoba prema dobi i spolu u Hrvatskoj za razdoblje od 2017. do 2022. godine. Navedeni podaci objavljeni su u HZZ-u.

Tablica 4. Prosječan broj nezaposlenih osoba prema dobi i spolu u Hrvatskoj u razdoblju od 2017. do 2022. godine.

Dob/Spol	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
15-19	8 401	6 370	5 412	6 236	5 577	4 239
20-24	21 173	16 131	13 682	17 436	14 868	10 715
25-29	22 384	17 254	14 611	18 700	16 197	12 617
30-34	19 290	14 698	12 282	14 980	13 203	10 605

35-39	19 144	14 834	12 475	15 184	13 613	11 237
40-44	18 754	15 086	12 765	15 242	14 082	12 138
45-49	19 750	15 618	13 040	15 054	14 062	12 431
50-54	23 436	18 378	14 909	16 588	14 936	13 509
55-59	26 731	21 527	17 504	18 726	17 793	16 715
60 i više	14 904	13 646	11 970	12 678	12 485	11 921
Muškarci	83.144	66.403	57.125	67.229	60.988	49.465
Žene	110.823	87.139	71.525	83.595	75.828	66.662
Ukupno:	193.967	153.54	128.65	150.82	136.82	116.127

Izvor: HZZ, baza podataka

U tablici 4. vidljivo je kako je svake godine broj nezaposlenih žena veći od broja nezaposlenih muškaraca. Broj nezaposlenih žena bio je najveći u 2017. godini, a iznosio je 110.823, dok je najmanji broj nezaposlenih žena zabilježen u 2022. godini, a iznosio je 66.662. Razlog padu broja nezaposlenih žena je jačanje gospodarstva, ali je i zaslužna država i vlada koja je kroz svoje projekte i politike zapošljavanja osigurala ženama razne edukacije i programe zaposlenja ili samozapošljavanja.

“Najveći broj nezaposlenih muškaraca zabilježen je također u 2017. godini a iznosio je 83.144, najmanji u 2022-oj godini s brojkom od 49.465. Ukupan broj nezaposlenih muškaraca kroz promatrane godine (2017.-2022.) iznosio je 384.354, a žena 495.572” (HZZ, Godišnjak, 2017.-2022.). Shodno tomu, da se zaključiti kako je kroz promatrane godine za 111.218 više nezaposlenih žena u odnosu na muškarce.

Prosječan broj nezaposlenih u 2018. godini iznosio je 153.542 osobe, to je smanjenje od 20,8% u odnosu na prethodnu godinu. Smanjenje broja nezaposlenih zabilježeno je kod svih dobnih skupina, a najveće je zabilježeno kod mlađe i srednje dobi. Njmanje smanjenje nezaposlenosti zabilježeno je kod osoba starije životne dobi, odnosno najviše se povećao udio najstarije dobne skupine u ukupnom broju nezaposlenih osoba. U 2022. godini prosječan broj nezaposlenih iznosio je 116.127 osoba, što je smanjenje od 15,1% u odnosu na prethodnu godinu. Također je najznačajnije smanjenje zabilježeno kod skupina mlađe dobi, najmanje smanjenje zabilježeno je kod osoba u dobi od 60 i više godina. Također se povećao udio starijih dobnih skupina u ukupnoj nezaposlenosti.

Kada se nezaposlenost razmatra kao izazov, uključuje analizu različitih aspekata poput starosne dobi i spolne dimenzije. Nezaposlenost kod **mladih ljudi** je specifična jer se susreću s

izazovima na tržištu rada u pogledu nedostatka radnog iskustva, što je kontinuirano velik problem. Kod **starijih radnika** dolazi do poteškoća prilikom pronalaska zaposlenja zbog stigmatizacije i tehnoloških promjena koje utječu na potrebu za određenim vještinama i znanjima, često onima koje oni ne posjeduju. Kada se u razmatranje uzme **spolna nezaposlenost**, opće je poznato da su postojale razlike u plaćama između muškaraca i žena, odnosno dolazi do diskriminacije na radnom mjestu ili do društvenih očekivanja o ulozi žena, a većim dijelom je isto prisutno i u današnjem dobu. Značajnu ulogu u spolnoj nezaposlenosti imao je i pristup obrazovanju i zanimanjima. Na nezaposlenost su pak primarno utjecali **gospodarski uvjeti** kroz gospodarska kretanja, recesiju ili stagnaciju.

Problem rješavanja nezaposlenosti je vrlo složen pa samim time i zahtijeva koordinirane napore društva, obrazovnih institucija, javnog sektora i poslovnog sektora kako bi se stvorila odgovarajuća politika koja potiče ravnotežu između ponude i potražnje na tržištu rada.

3.2. Analiza nezaposlenosti u Osječko-baranjskoj županiji

3.2.1. Kretanje nezaposlenosti u Osječko-baranjskoj županiji i Republici Hrvatskoj

U nastavku slijedi tablični prikaz prosječnog broja nezaposlenih osoba u Osječko-baranjskoj županiji u odnosu na Republiku Hrvatsku te, stopa registrirane nezaposlenosti u OBŽ za razdoblje od 2017. do 2022. godine.

Tablica 5. Prosječan broj nezaposlenih osoba u OBŽ u odnosu na RH i stopa registrirane nezaposlenosti u OBŽ.

GODINA	PROSJEČAN BROJ NEZAPOSLENIH U OBŽ	PROSJEČAN BROJ NEZAPOSLENIH U RH	STOPA REGISTRIRANE NEZAPOSLENOSTI U OBŽ
2017.	23.453	193.967	21.7
2018.	19.113	153.542	18.1
2019.	16.193	128.65	15.5
2020.	17.369	150.824	16.4
2021.	16.043	136.816	15.1
2022.	14.597	116.127	13.9

Izvor: HZZ, Godišnjak, 2017-2022.

Tablica 5 prikazuje prosječan broj nezaposlenih osoba u OBŽ u svakoj od promatranih godina. Usporedbom podataka moguće je uočiti trend smanjenja nezaposlenih osoba, a samim time i smanjenje stope registrirane nezaposlenosti u OBŽ. U 2017. godini u OBŽ i RH zabilježen je najveći broj nezaposlenih osoba u odnosu na ostale godine. Stopa registrirane nezaposlenosti u OBŽ iznosila je 21.7%. Uvidom u 2018. godinu vidljivo je kako se broj nezaposlenih smanjio u odnosu na prethodnu godinu, te se tako smanjila i stopa registrirane nezaposlenosti u OBŽ. Govoreći o 2019. godini koja je imala također smanjen broj nezaposlenih primjećuje se kako se u 2020. godini povećao broj nezaposlenih osoba i stopa nezaposlenih u OBŽ. Razlog tomu je svakako i pojava koronavirusa koji je zahvatio Hrvatsku i ostale države. Mnogi ljudi izgubili su svoja radna mjesta, te godine dogodio se i potres u Zagrebu i Sisačko-moslavačkoj županiji što je također pridonjelo povećanju broja nezaposlenih. U 2021. godini vidljiv je smanjen broj nezaposlenih u odnosu na prethodnu godinu. Razmatrajući 2022. godinu vidljivo je kako se broj nezaposlenih osoba znatno smanjio u OBŽ i RH u odnosu na početnu godinu, kao i stopa registrirane nezaposlenosti u OBŽ.

3.2.2. Kretanje nezaposlenosti u OBŽ s naglaskom na dobnu i spolnu strukturu.

U nastavku slijedi 6. tablični prikaz podataka o nezaposlenim osobama u OBŽ s obzirom na dobnu strukturu.

Tablica 6. Prosječan broj nezaposlenih u Osječko baranjskoj županiji s obzirom na dob u razdoblju od 2017. do 2022. godine.

DOB	2017	2018	2019	2020	2021	2022
15-19	1.143	939	805	834	755	630
20-24	2.775	2.228	1.925	2.239	1.943	1.454
25-29	2.633	2.092	1.778	2.055	1.865	1.489
30-34	2.364	1.836	1.546	1.606	1.452	1.255
35-39	2.333	1.822	1.557	1.687	1.546	1.372
40-44	2.13	1.756	1.478	1.629	1.54	1.438
45-49	2.325	1.881	1.568	1.631	1.494	1.42
50-54	2.884	2.33	1.889	1.94	1.736	1.704

55 i više	4.866	4.229	3.647	3.748	3.712	3.835

Izvor: HZZ, Godišnjak, 2017.-2022.

Uvidom u tablični prikaz 6. vidljivo je kako se u 2017. godini najmanji broj nezaposlenih bilježi za starosnu dob od 15 do 19. godina, a najveći za 55 i više godina. Tako je u svakoj od promatranih godina. Razlog tomu je jasan, odnosno, velika je potražnja za mladim radnicima koji su spremni raditi kako bi stekli radno iskustvo ili samo nisu registrirani u HZZ-u jer se većina školuje. Gledajući s aspekta poslodavca sigurnije je zaposliti mlađu osobu, odnosno osobu u punoj radnoj snazi nego osobu koja je već izrađena i čeka zasluženu mirovinu. Velika većina mladih se školuje do svoje 25-30-e godine, pa tek onda počinje tražiti zaposlenje. Promatrajući starosnu dob od 35 do 39. godina smatra se kako su to već zreli ljudi, s završenim školama i fakultetima, većina s dugogodišnjim radnim iskustvima, obiteljima, koji su spremni za rad i danje napredovanje.

Nadalje, slijedi prikaz prosječnog broja nezaposlenih u OBŽ s obzirom na spolnu strukturu u razdoblju od 2017. do 2022. godine.

Tablica 7. Prosječan broj nezaposlenih u Osječko-baranjskoj županiji s obzirom na spol u razdoblju od 2017. do 2022. godine.

GODINE	MUŠKARCI	ŽENE	UKUPNO
2017.	9.389	14.064	23.453
2018.	7.705	11.408	19.113
2019.	6.612	9.581	16.193
2020.	7.137	10.232	17.369
2021.	6.574	9.469	16.043
2022.	5.544	9.053	14.597

Izvor: HZZ, Godišnjak, 2017.-2022.

Uvidom u tablicu 7., kada se gleda spolna struktura uvjerljivo najveći broj nezaposlenih u promatranim razdobljima zabilježen je kod žena. Mogući razlozi tome su briga za obitelj i nemogućnost pronalaska zaposlenja zbog više djece. Nadalje, poslodavci prilikom zaposlenja većinom traže žene koje nisu osnovale obitelj ili koje nemaju malu djecu, kako bi što više bile spremne za rad i ne bi često izbivale s posla zbog raznih razloga koji idu uz djecu. Najveći broj općenito nezaposlenih zabilježen je u 2017. godini, a o tome se već razmatralo u prijašnjem tekstu. Što se tiče nezaposlenih muškaraca, dosta je manji broj u odnosu na žene. Razlog tomu je moguće konzervativne prirode; poslodavci i često sami muškarci smatraju kako su oni ti koji

bi se trebali brinuti o obitelji i kako imaju više vještina, znanja, vremena i volje za posao od žena. Naravno, takav konzervativni stav nije u redu.

3.3. Mjere suzbijanja nezaposlenosti u Hrvatskoj i Osječko baranjskoj županiji

Ciljem smanjenja broja nezaposlenih osoba RH, a samim time i OBŽ primjenjuju se politike zapošljavanja koje uključuju aktivne i pasivne mjere suzbijanja nezaposlenosti, a u organizaciji HZZ-a. Riječ je o **“Obrazovanju i osposobljavanju, samozapošljavanju i zapošljavanju”** (HZZ, mjere, 2024.).

3.3.1. Obrazovanje i osposobljavanje

Obrazovanje nezaposlenih osoba i ostalih tražitelja posla cilj ove mjere je “omogućiti svim osobama koje su prijavljene u evidenciju Zavoda nezaposlenih osoba i ostalih tražitelja zaposlenja stjecanje kompetencija za novo zapošljavanje ili zadržavanje postojećeg radnog mjesta” (HZZ, mjere, 2024.).

Osposobljavanje na radnom mjestu cilj ove mjere je “omogućiti nezaposlenim osobama stjecanje znanja i vještina za obavljanje poslova određenog radnog mjesta ili stjecanje vještina izgubljenih tijekom proteka vremena kroz učenje na radnom mjestu i kombinirano u obrazovnoj ustanovi i na radnom mjestu” (HZZ, mjere, 2024.).

Aktivacijski program cilj ove mjere je “osposobiti nezaposlene osobe za stjecanje praktičnih znanja i vještina potrebnih za njihovo aktivno uključivanje na tržište rada, te ojačati njihovu motivaciju za traženje i prihvaćanje zaposlenja” (HZZ, mjere, 2024.).

3.3.2. Samozapošljavanje

Potpore za samozapošljavanje cilj ove mjere je “financijska podrška nezaposlenim osobama koje odluče pokrenuti vlastiti posao. Može se dodijeliti nezaposlenoj osobi za pokrivanje troškova za osnivanje i započinjanje poslovanja poslovnog subjekta u sljedećim organizacijskih oblicima – obrt, trgovačko društvo, samostalna djelatnost i ustanova” (HZZ, mjere, 2024.).

Potpore za samozapošljavanje – zeleno/digitalno cilj ove mjere je jednak kao i za potporu za samozapošljavanje ali postoji nekoliko različitosti. “Podnositelj zahtjeva mora udovoljavati kriterijima zelenog ili digitalnog radnog mjesta, sukladno definiciji zelenih i digitalnih radnih mjesta koji su definirani i objavljeni na <https://mjere.hr/korisnickicentar/pojmovnik/>, iznos potpore određuje se prema budućoj registriranoj djelatnosti poslovnog subjekta, a sukladno Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (NKD-u) i potpori za samozapošljavanje može se dodijeliti za tri skupine korisnika” (HZZ, mjere, 2024.).

Biram Hrvatsku – mobilnost radne snage cilj ove mjere je “osnažiti gospodarsku aktivnost i raspon djelatnosti većem dijelu RH, posebice u gospodarski slabije razvijenim i demografski oslabljenim područjima s naglaskom na ruralna područja Slavonije, zaleđa dalmatinskih županija, Banovine, Korduna, Like, Gorskog kotara i otoka te poticati povratak aktivnog stanovništva iz drugih država svijeta” (HZZ, mjere, 2024.).

3.3.3. Zapošljavanje

Potpore za zapošljavanje cilj ove mjere je “poticanje zapošljavanja osoba u nepovoljnom/ izrazito nepovoljnom položaju te osoba s invaliditetom sufinanciranjem troška bruto iznosa plaće poslodavcima” (HZZ, mjere, 2024.).

Potpore za zapošljavanje – zeleno/digitalno cilj ove mjere je isto kao i potpore za zapošljavanje, uz nekoliko različitosti: “poslodavci koji udovoljavaju kriterijima zelenog ili digitalnog radnog mjesta, a sukladno definiciji zelenih i digitalnih radnih mjesta objavljenim na <https://mjere.hr/korisnickicentar/pojmovnik/>” (HZZ, mjere, 2024.).

Potpore za zapošljavanje – Sisačko-moslavačke županije cilj ove mjere je “poticanje zapošljavanja osoba u nepovoljno/ izrazito nepovoljnom položaju te osoba s invaliditetom sufinanciranjem troška bruto plaće poslodavcima. Za sve osobe prijavljene u evidenciji nezaposlenih osoba u Zavod, a koje se zapošljavaju na području Sisačko – moslavačke županije” (HZZ, mjere, 2024.).

Potpore za zapošljavanje osoba uključenih u program POSAO+ cilj ove mjere je “poticanje zapošljavanja osoba u izrazito nepovoljnom položaju financiranjem troška bruto iznosa plaće poslodavcima svih osoba koje su uključene u program Posao+, može se dodijeliti poslodavcima

kao potpora male vrijednosti za zapošljavanje koje nema obilježja državne potpore za zapošljavanje i usklađena je s Uredbom o potporama male vrijednosti” (HZZ, mjere, 2024.).

Potpore za pripravništvo cilj ove mjere je “osposobiti osobe za samostalan rad putem poticanja zapošljavanja osoba sufinanciranjem troška njihovog bruto iznosa plaće i drugih troškova poslodavcima propisanih ovom mjerom. Može se dodijeliti poslodavcima, koji kao fizičke ili pravne osobe, te osobe koje su osnovane temeljem posebnih propisa, saostalno i trajno obavljaju gospodarsku djelatnost, kao potpora male vrijednosti za zapošljavanje koja nema obilježja državne potpore za zapošljavanje i usklađena je s Uredbom o potporama male vrijednosti” (HZZ, mjere, 2024.).

Potpore za pripravništvo – zeleno/digitalno cilj ove potpore je isti kao i za potpore za pripravništvo ali uz nekoliko različitosti. “Namijenjen je za poslodavce koji udovoljavaju kriterijima zelenog ili digitalnog radnog mjesta, a sukladno definiciji zelenih i digitalnih radnih mjesta objavljenih na <https://mjere.hr/korisnickicentar/pojmovnik/>” (HZZ, mjere, 2024.).

Potpore za pripravništvo u javnim službama cilj ove potpore je “poticanje zapošljavanja osoba koje nemaju više od pola godine prijavljenog staža osiguranja u određenim javnim službama sufinanciranjem troška njihove bruto plaće i drugih troškova poslodavcima” (HZZ, mjere, 2024.).

Javni rad cilj ove mjere je “uključivanje nezaposlenih osoba iz ciljanih skupina u programme aktivacije na poslovima društveno korisnog rada sufinanciranjem, odnosno financiranjem troška njihove bruto plaće i drugih troškova propisanih ovom mjerom. Javni rad je društveno koristan rad koji se odvija u ograničenom vremenskom razdoblju u sklopu kojeg se omogućuje sufinanciranje (50% iznosa subvencije) i financiranje (100% iznosa subvencije) zapošljavanja nezaposlenih osoba prijavljenih u evidenciju nezaposlenih osoba koju vodi Zavod iz ciljanih skupina. Program javnog rada mora se temeljiti na društveno korisnom radu iniciranom po lokalnim zajednicama ili organizacijama civilnog društva, mora biti neprofitan i povremen u mjeri da nije konkurentan postojećim poslovnim subjektima koji obavljaju gospodarsku djelatnost na tom području. Prednost pri dodjeli imaju programi iz područja socijalne skrbi, edukacije, zaštite i očuvanja okoliša te održavanja i komunalnih radova” (HZZ, mjere, 2024.).

Program POSAO+ cilj ove mjere je “podrška u radnoj i socijalnoj integraciji ranjivih skupina na tržište rada uz individualiziranu podršku savjetnika za zapošljavanje, a za korisnike zajamčene minimalne naknade i podrške kroz socijalno mentorstvo. Program individualne podrške dugotrajno nezaposlenim osobama, korisnicima zajamčene minimalne naknade,

osobama bez srednjoškolske kvalifikacije kroz uključivanje u različite mjere aktivne politike zapošljavanja ovisno o individualnim potrebama korisnika, a radi radne i socijalne integracije na tržište rada. Program uključuje individualnu podršku za vrijeme trajanje programa od strane savjetnika za zapošljavanje, a za korisnike zajamčene minimalne naknade i uključivanje u program socijalnog mentorstva. Program je namijenjen ranjivim skupinama za koje je potrebno više od jedne mjere za njihovu radnu i socijalnu integraciju na tržište rada te on omogućava prohodnost kroz mjere aktivne politike zapošljavanja od kojih svaka ima utjecaj na jednu sferu integracije osobe iz ranjive skupine” (HZZ, mjere, 2024.).

4. ZAKLJUČAK

Nakon teoretskog dijela u kojemu je općenito opisana nezaposlenost, mjere njezina smanjenja i metode koje su korištene, empirijski dio je fokusiran na analizu nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj s naglaskom na Osječko-baranjsku županiju.

Nezaposlenost predstavlja globalni problem koji utječe na ljude različite dobi i spola, a pristuna je svakodnevno u svakom suvremenom gospodarstvu. Na regionalnoj razini, specifični čimbenici oblikuju stope nezaposlenosti, a prilagodba politika i mjera potrebna je kako bi se suzbila nezaposlenost i potaknuo ekonomski rast u regijama poput Osječko-baranjske županije.

Jačanje gospodarstva i umnožavanje ekonomskih aktivnosti, potpomognuto državnim mjerama i emigracijskim procesima, dovelo je do smanjenja nezaposlenosti, a to dokazuje analiza statističkih podataka o kretanju nezaposlenosti od 2017. do 2022. godine i u Hrvatskoj i u Osječko-baranjskoj županiji. Naime, u 2017. godini bila je registrirana znatno veća nezaposlenost u odnosu na ostale godine. Tijekom godina, a posebno 2022. godine, došlo je do značajnog smanjenja nezaposlenosti, s tim da je iznimno u 2020. godini nezaposlenost povećana. Uzročnik tome je pojava pandemije COVID-19. Tijekom pandemije znatan broj ljudi ostao je bez posla, što zbog zatvaranja obrta, tvrtki, bolesti ili jednostavno straha za život. Država je uz mjere opreza, socijalnu distancu, cjepiva i odgovorno ponašanje uspjela regulirati štetu koju je prouzročila pandemija. Kako je pandemija jenjavala tako se i nezaposlenost smanjivala.

Nezaposlenost kod mladih je vrlo specifična jer se mladi susreću s izazovima nedostatka radnog iskustva, te bi država trebala preko poslodavaca razviti poseban program za mlade koji bi im omogućio stjecanje radnog iskustva nakon školovanja.

LITERATURA

- Bejaković, P., 2003. Nezaposlenost, Financijska teorija i praksa, 27(4), str. 650-701. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/en/file/8931> (pristupljeno 28.06.2023.)
- Benić, Đ., (2016.), Makroekonomija, Školska knjiga str. 297, Zagreb
- Bilić, N., Jukić, M., (2014.). Nezaposlenost mladih – ekonomski, politički i socijalni problem s dalekosežnim posljedicama za cjelokupno društvo. Pravni vjesnik, 30(2), str. 485-504. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/file/195539> (pristupljeno: 29.06.2024.)
- Birsa, J., Definicija i mjerenje nezaposlenosti. XII. Zbornik radova ljetne psihologijske škole, Galešić, M., Maslić Seršić, D., Šverko, B.(ur.). Zagreb Hrvatska. 2002. Zagreb: Filozofski fakultet. Raspoloživo na: <http://mjesecc.ffzg.hr/nezaposlenost/1.1.html> (pristupljeno: 19.04.2024.)
- Borozan, Đ., (2019.), Makroekonomija, Ekonomski fakultet u Osijeku, str. 55-65, Osijek
- Domazet, T., (2014)., Ekonomika rasta i pune zaposlenosti u Hrvatskoj. Hrvatska gospodarska komora: Hrvatski institut za financije i računovodstvo. Studija, str. 92., Zagreb. Raspoloživo na: [https://sredisnjikatalogrh.gov.hr/sredisnji-katalog/dokumenti-
ipublikacije/detalji?searchTerm=filterfi%255B12086%255D%3D266591&id=271979
6](https://sredisnjikatalogrh.gov.hr/sredisnji-katalog/dokumenti-ipublikacije/detalji?searchTerm=filterfi%255B12086%255D%3D266591&id=2719796) (pristupljeno: 28.06.2024.)
- Državni zavod za statistiku. Definicija nezaposlenosti. Raspoloživo na: <https://podaci.dzs.hr/2024/hr/76770> (pristupljeno: 04.07.2024.)
- Hrvatski zavod za zapošljavanje. Godišnjak. Različiti brojevi u razdoblju 2017-2022. Raspoloživo na: https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/hzz_godisnjak_2017-1.pdf (pristupljeno: 12.04.2024. godine)
- Jakovljević, D., (2002.)., Osnovni oblici nezaposlenosti. XII. Zbornik radova ljetne psihologijske škole. Galešić, M., Maslić Seršić, D.,Šverko, B., (ur.). Zagreb Hrvatska, 2002. Zagreb: Filozofski fakultet. Rapoloživo na: <https://mjesecc.ffzg.hr/nezaposlenost/2.1.html> (pristupljeno: 19.04.2024.)
- Kacun, J., Suzbijanje nezaposlenosti: moguće društveno-ekonomske mjere. XII. Zbornik radova ljetne psihologijske škole. Galešić, M., Maslić Seršić, D., Šverko, B.,
- Karta županija u RH. Raspoloživo na: [https://encrypted-
tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSI5AIbE1aOWZ8iozX9jhuFGFozCrNgBeUu
fw&s](https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSI5AIbE1aOWZ8iozX9jhuFGFozCrNgBeUu fw&s) (pristupljeno: 02.08.2024.)

- Kerovec, N., Kako mjeriti nezaposlenost, UDK:331.56., 1999. Zagreb Hrvatska. Raspoloživo na: <https://hrcak.srce.hr/file/47273> (pristupljeno: 26.04.2024.)
Mjere. Raspoloživo na: <https://mjere.hzz.hr/> (pristupljeno: 16.07.2024. godine)
- Obadić, A., Tica, J., (2016.), *Gospodarstvo Hrvatske*. Ekonomski fakultet, Zagreb
- Osječko-baranjska županija. Raspoloživo na: <https://www.obz.hr/> (pristupljeno: 22.04.2024. godine).
- Osječko-baranjska županija. Turistička destinacija, 2024. Raspoloživo na: <https://www.obz.hr/index.php/osjecko-baranjska-zupanijaturisticka-destinacija> (pristupljeno: 22.04.2024. godine).
- Tomašić, J., (2002.), Metodologija praćenja nezaposlenosti u Hrvatskoj i u svijetu, Zbornik radova XII. ljetne psihologijske škole Silba, 2002. Raspoloživo na: <http://mjesec.ffzg.hr/nezaposlenost/1.2.html> (pristupljeno: 18.04.2024.).
Turistička destinacija, 2024. <https://www.obz.hr/index.php/osjecko-baranjska-zupanijaturisticka-destinacija> (pristupljeno: 14.07.2024. godine). <https://www.obz.hr/> (pristupljeno: 22.04.2024. godine).
- Vlasta, M., (2002.), Psihološke posljedice nezaposlenosti i posredujući faktori, Zbornik radova XII. ljetne psihologijske škole Silba., Zagreb, Raspoloživo na: <http://mjesec.ffzg.hr/nezaposlenost/3.1.html> (pristupljeno: 18.04.2024.)
- Zakon o tržištu rada. NN 118/18., čl. 10. Raspoloživo na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_12_118_2333.html (pristupljeno: 29.07.2024.)

POPIS TABLICA

Tablica 1. Bruto domaći proizvod po stanoviku po županijama za 2017. i 2021. godinu

Tablica 2.: Kretanje broja nezaposlenih tijekom godine u Hrvatskoj od 2017-2022. godine.

Tablica 3. Stopa nezaposlenosti po županijama u Republici hrvatskoj od 2017. godine do 2022. godine.

Tablica 4. Prosječan broj nezaposlenih osoba u Osječko-baranjskoj županiji (OBŽ) u odnosu na Republiku Hrvatsku (RH) od 2017. godine do 2022. godine.

Tablica 5. Prosječan broj nezaposlenih u Osječko baranjskoj županiji s obzirom na dob od 2017. godine do 2022. godine.

Tablica 6. Prosječan broj nezaposlenih u Osječko baranjskoj županiji s obzirom na dob u razdoblju od 2017. do 2022. godine.

Tablica 7. Prosječan broj nezapsolenih u Osječko baranjskoj županiji s obzirom na spol u razdoblju od 2017. do 2022. godine.

POPIS SLIKA:

Slika 1. Oblici i vrste nezaposlenosti

Slika 2. Karta Republike Hrvatske po županijama

POPIS GRAFOVA:

Graf 1. Kretanje stope registrirane nezaposlenosti tijekom godina u Hrvatskoj u razdoblju od 2017. do 2022. godine.